

מנהיגות בזמני פחד

המנהיג חשוף למידע חסוי,
מבין שהאיומים מהאויב גדולים,
ולא בטוח שיש להם מענה.
האם עליו לחלוק את המידע עם הציבור,
או לשדר ביטחון ועוצמה?
שיעור במנהיגות מבלק ומשה

חוברת למרצה

תובנות לחיים

טעימה מתורתו של הרבי

פרשת בלק

THE
SHLUCHIM
OFFICE

לתרומות והקדשות צרו קשר info@jewishinsights.org
נדי להוריד מערכי שיעור נוספים בקר באתר www.JewishInsights.org/he

Published and Copyright 2024 by
Shluchim Office International
816 Eastern Parkway, Brooklyn,
NY 11213
718.221.0500
5784 - 2024

עימוד | מוסי וולוסוב
אתר אינטרנט | יובל כץ וישראל ויסוצקי
אדמיניסטרציה | לוי שמטוב

ועדה מייעצת
הרב אשר דערן - קייפ-טאון, דרום אפריקה
הרב מנדי גרליצקי - תל אביב, ישראל
הרב לוי גרינברג - אלפסו, טקסס
הרב דוד גולדברג - סאו פאולו, ברזיל
הרב לוי שייקביץ - כפר חב"ד, ישראל
הרב מנדי גרינברג - טווינסבורג, אוהיו
הרב שמואל פרידמן - ב.ב. בלנקה, ארגנטינה
הרב יוסף יצחק בלוי - כינרת, ישראל
הרב חיים דרוקמן - לוצרן, שווייץ

ספרדית
תרגום ועריכה | הרב רפי טוויל

צרפתית
תרגום ועריכה | הרב יאיר אלבז
הגהה | ש. אלבז
עימוד | לוי אלבז

פורטוגזית
תרגום | מר יצחק דיין
עריכה | הרב ישעי' דיין
עימוד | מייק קטן

רוסית
תרגום ועריכה | הרב אלכסנדר גרישין
עימוד | ת. וולף

משרד השלוחים
יו"ר | הרב גדליה שמטוב
פיתוח | הרב מנדי שמטוב

עורכים
הרב אברהם גרינברג
הרב זושא גרינברג
משתתף בעריכה | הרב שלום בער חזן

עברית
עריכה לשונית | הרב לוי שייקביץ
הגהה | הרב מנחם וילהלם

אנגלית
תרגום ועריכה | הרב מענדל סופער
הגהה | הרב מענדל לברטוב

נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח זוזגתו רבקה הי"ד הולצברג
שלוחי הרב' במומבאי, הודו

תוכן השיעור

5. א. מנהיג שמפחיד את עמו.....

בלק מלך מואב חושש מבני ישראל, ופונה לבלעם כדי שיקלל אותם. רש"י מסביר שסיבת הפחד של בלק היתה מנפילת סיחון ועוג בידי ישראל (מקור 1). מלכי כנען והסביבה היו משלמים לעוג וסיחון מיסים, בכדי שהם יגנו עליהם מפני אויבים. (מקור 2).

מסביר הרבי, שהעובדה שמדינת מואב היתה משלמת מיסים לסיחון ועוג בשביל הגנה, היתה ידועה רק למספר אנשי סוד, ולכן נפילת סיחון ועוג החרידה בעיקר את בלק, והוא - באקט של איבוד עשתונות - סיפר את זה לעמו, ובכך גרם גם להם לחרדה.

כאן אנו רואים את ההבדל בין בלק לבין משה רבינו, שכאשר הוא פחד מעוג מלך הבשן, הוא שמר את הפחד בליבו, ולא סיפר לציבור.

7. ב. מנהיג אמיץ.....

עם ישראל מתקרב לבשן - ארצו של עוג, וה' אומר למשה "אל תרא אותו". (מקור 3).

שואלת הגמרא, מה פתאום משה רבינו שלא פחד מסיחון, מפחד מעוג אחיו? ומתרצת, שהוא פחד שמא תעמוד לו לעוג זכותו של הצלת לוט - אחיינו של אברהם אבינו (מקור 4). רש"י מספר שעוג וסיחון היו צאצאים של מלאכים. המדרש מרחיב ומספר על המלאכים שירדו משמים לחיות עם בני האדם ומהם יצאו הענקים עוג וסיחון. (מקור 5).

מהמילים "מה היה בליבו" לומדים שמשה שמר את הפחד מעוג בליבו, ולא סיפר זאת לעם ישראל. מכיון שהוא ידע שבאם הוא יראה סימנים של פחד, זה יחליש את העם ויחזק את האויב.

10. ג. מנהיג לא מקרין פחד.....

זוהי ההוראה לכל מנהיג: גם כשיש קשיים שהוא לא יודע איך הוא יעמוד בהם, הוא נוצר זאת בלב. כך בדיוק הייתה הנהגת הרבי הקודם בזמן מאסרו בקיץ תרפ"ז. הוא הקרין עוצמה ונחישות, משום שידע שכל צעד של חולשה, יקרין על עם ישראל ברוסיה הסובייטית כולה.

הרבי הקודם מתאר ביומנו, איך בשלב הראשון של המאסר, הוא החליט לנהוג בתוקף ולהקרין עוצמה. (מקור 5).

בעת יציאה למשימה רוחנית, יש לגשת אליה בביטחון מלא ובאמונה בהצלחה, ללא מקום לספקות או פחדים מכשלון. כמו חיילים שיוצאים לקרב מתוך שיר של ניצחון. כפי שסיפר הצמח צדק, שכאשר הלך לנאום בפני חיילים יהודיים בצבא הצאר, אמר לו אחד מהם ש"לא כובשים עיר בדמעות, אלא בשיר לכת". (מקור 6).

שני מנהיגים חששו מהאויב שעמד מולם, אבל כל אחד מהם נקט בדרך שונה. האחד פעל מתוך לחץ ומצוקה, והשני פעל מתוך חוזק ועוצמה. שיעור על הנהגה אמיתית ואחראית

השיעור לפרשת בלק

משיחת ש"פ בלק ה'תשכ"ה
לקוטי שיחות (המתורגם ללה"ק) חלק ח', ע' 152 ואילך
ומשיחת יום ב', פרשת בלק, י"ב תמוז ה'תשכ"ה, בלתי מוגה
תורת מנחם חלק מ"ד, עמוד 81 ואילך
[לשמיעת השיחה \(3:25 והלאה\)](#)

א. מנהיג שמכחיד את עמו

מקור 1 ספר במדבר, פרק כ"ב, פסוקים ב'-ו'

לאחר יציאת מצרים ונצחונות על עמים שונים, בני ישראל מתקרבים לגבולות מואב. מלך מואב - בלק, חושש מאוד מבני ישראל וכתוצאה מכך, הוא מחליט לפנות לבלעם כדי שיקלל את בני ישראל, בתקווה להחלישם ולאפשר למואב להביסם או לגרשם.

לתלמיד
עמ' 3

וַיֵּרָא בָּלָק בֶּן צְפּוֹר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאַמְרֵי. וַיִּגֶר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מֵאֵד כִּי רַב הוּא, וַיִּקְרָץ מוֹאָב מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל. וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל זִקְנֵי מְדִיָּן: "עֲתָה יִלְחָכוּ הַקְּהָל אֶת כָּל סִבִּיבְתֵינוּ בְּלַחֵץ הַשּׁוֹר אֶת יֶרֶק הַשָּׂדֶה", וּבָלָק בֶּן צְפּוֹר מֶלֶךְ לְמוֹאָב בָּעֵת הַהִיא.

וַיִּשְׁלַח מְלָאכִים אֶל בָּלָעַם בֶּן בְּעֹר, פֹּתוּרָה אֲשֶׁר עַל הַנֶּהָר, אֶרֶץ בְּנֵי עַמּוֹ, לֵקְרָא לוֹ לֵאמֹר: "הֲנֵה עִם יֵצֵא מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כֶסֶף אֶת עֵין הָאָרֶץ וְהוּא יֵשֵׁב מִמְּלִי. וְעַתָּה לָכֵה נָא אֶרֶץ לִי אֶת הָעָם הַזֶּה, כִּי עֲצוּם הוּא מְאֹד. אוּלַי אוּכַל נִכָּה בּוֹ, וְאֶגְרָשְׁנוּ מִן הָאָרֶץ. כִּי יִדְעָתִי, אֶת אֲשֶׁר תִּבְרָךְ - מִבְּרָךְ, וְאֲשֶׁר תֵּאָר - יוֹאֵר".

פירוש רש"י

מה ראה בלק, שגרם לו לפחד?

וַיֵּרָא בָּלָק בֶּן צְפּוֹר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאַמְרֵי. אָמַר: "אלו שני מלכים שהיונו בטוחים עליהם - לא עמדו בפניהם, אָנוּ - על אחת כמה וכמה". לפיכך וַיִּגֶר מוֹאָב.

אם שני המלכים החזקים, סיחון ועוג - שהמואבים סמכו עליהם - לא עמדו בפני ישראל, קל וחומר שאנשי מואב עצמם לא יוכלו לעמוד בפניהם.

מדוע בלק כל כך סמך על סיחון ועוג שיחסמו בפניו את האויב? את זה מספר לנו רש"י במקום אחר:

כשעם ישראל ביקשו מסיחון רק לעבור דרך ארצו, בשביל להמשיך הלאה לכיבוש ארץ ישראל, הוא סירב לתת להם לעבור, והסביר: "זהו התפקיד שלי לשמור על אותם ארצות, הם משלמים לי בשביל זה. ואתה רוצים שאתן להם לעבור בשביל לכבוש אותם?"

מקור 2 רש"י, על ספר במדבר, פרק כ"א, פסוק כ"ג.

לִפִּי שִׁפְלֵי מַלְכֵי כְנָעַן הָיוּ מַעְלִין לוֹ (לסיחון) מֵסָ, שֶׁהָיָה שׁוֹמְרָם שֶׁלֹּא יַעֲבְרוּ עֲלֵיהֶם גְּיָסוֹת, בֵּינָן שֶׁאָמְרוּ לוֹ יִשְׂרָאֵל "אֶעֱבְרָה בְּאַרְצְךָ", אָמַר לָהֶם: "כָּל עֲצָמֵי אִינִי יוֹשֵׁב כָּאֵן אֲלֹא לְשִׁמְרָם מִפְּנִיכֶם, וְאַתֶּם אוֹמְרִים כֵּךְ?".

לתלמיד
עמ' 3

בשיחה הבאה, הרבי מסביר שמהעבודה שקודם כתוב: "וירא בלק בן ציפור", ובפסוק שלאחריו כתוב "ויגר מואב", מובן שקודם המלך בלק ראה משהו, וזה גרם לעם מואב לפחד. נשאלת השאלה: מה ראה המלך, שהעם לא ראה? הרי כולם ידעו שבני ישראל הם עם גדול, שכבר נחל ניצחונות וחווה ניסים!

סוד מדיני

לתלמיד
עמ' 3

ענין זה, שמלכי כנען שילמו מיסים לסיחון ולעוג כדי שיגנו עליהם "שלא יעברו עליהם גייסות" לא היה מפורסם, ולכן ניצחונם של בני ישראל על סיחון ועוג לא השפיע על בני מואב והגביר בהם את פחדם² - כיון שהם לא ידעו שבמפלת סיחון ועוג הם איבדו את מי שהם היו "בטוחים עליהם". (והרי את גודלם ועוצמתם של בני ישראל הם כבר הכירו, ומשום כך לא התחדש אצלם דבר בראותם "את כל אשר עשה ישראל לאמורי").

אך כאשר בלק שמע את אשר עשו ישראל לסיחון ולעוג, הוא "ראה" בכך דברים נוספים: הוא הבין שבכך נשמדו מי ש"היינו בטוחים עליהם" ומעתה אין להם על מי לסמוך עוד³.

ומרוב פחדו העצום, לא יכול היה בלק להעלים סודו מאנשי המדינה, והוא גילה אף להם מהי משמעות מפלת סיחון ועוג עבורם, ו"לפיכך: ויגר מואב"⁴.

העם לא ידע שהמלך משלם לענקים סיחון ועוג בשביל שיגנו עליהם, ולכן לא הבינו את ההשלכות הקשות של הנפילה שלהם. רק בלק "ראה" והבין את זה, והוא סיפר זאת לעם, ובכך גרם לפאניקה מוחלטת של כל הצבא והעם.

איבוד עשתונות

לתלמיד
עמ' 4

ולכאורה, מדוע היה עליו לספר זאת לכולם, והרי בין כך ובין כך לא היה באפשרותם לסייע בכך, ומדוע הוא היה צריך לגרום לעמו ל"ויגר"?

התשובה לכך היא, שכאשר "וירא בלק את כל אשר עשה ישראל לאמורי", הוא איבד את עשתונותיו ולא הצליח להתאפק ולא לספר על כך, כי "הרשעים⁵ הן ברשות לבם".

וכאן ניכר ההבדל בין בלק לבין, להבדיל, משה רבינו:

בלק פרסם מיד את פחדו, עד שגרם למורא לכל עמו. לעומת זאת משה רבינו, אף כאשר ירא מפני עוג, הרי לא זו בלבד שהוא לא סיפר על כך לאיש, אלא יותר מכך: אפילו עליו עצמו לא היה ניכר שום פחד, כפי שנאמר בגמרא⁶, שהפחד היה רק "בלבבו".

משיחת ש"פ בלק תשכ"ה

לקוטי שיחות (המתורגם ללה"ק) חלק ח', ע' 152 ואילך

בחלק הבא של השיחה, נלמד לעומק את המקרה שבו פחד משה, אך בשונה מבלק, לא חלק את פחדו עם העם.

1. חוקת כא, לד.

2. סא, סע"א.

3. ולהעיר מהשינוי בפירוש רש"י דברים ג, ב: "מתיירא ה' משה שלא תעמוד לו זכות ששימש לאברהם כו", שרק שימש. ודו"ק.

4. לך לך יד, יד.

5. ראה רד"ק לתהלים יט, ח. גו"א ר"פ בראשית. זח"ג נג, ב.

6. פ' שופטים כ, ח.

ב. מנהיג אמיץ

אל תירא

נקודת הזמן: בני ישראל כבר ניצחו את סיחון מלך האמורי וכעת מתקדמים לעבר ארץ הבשן – ארצו של עוג.

מקור 3 ספר במדבר, פרק כ"א, פסוקים ל"ג-ל"ד

וַיִּפְּנוּ וַיַּעֲלוּ דֶרֶךְ הַבָּשָׁן, וַיֵּצֵא עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן לִקְרָאתָם, הוּא וְכָל עַמּוֹ, לְמַלְחָמָה אֲדָרְעִי. וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה: "אַל תִּירָא אֹתוֹ, כִּי בְיָדְךָ נָתַתִּי אֹתוֹ וְאֵת כָּל עַמּוֹ וְאֵת אֶרְצוֹ, וְעָשִׂיתָ לוֹ כְּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחִשְׁבוֹן".

לתלמיד
עמ' 5

מקור 4 תלמוד בבלי, מסכת נדה, דף ס"א, עמוד א' (בתרגום וביאור אבן ישראל)

מה פתאום ה' אומר למשה אל תירא? הרי לא מופיע בפסוקים שום רמז לכך שמשה פחד! מסביר זאת התלמוד:

מֵאַחֵר וְסִיחֹן וְעוֹג הָיוּ אַחִים, שֶׁכֵּן אָמַר הַחֶכֶם: סִיחֹן וְעוֹג בְּנֵי אַחִיָּה בְּרַ שְׁמִיחֲזַאי, מִדּוּעַ פָּחַד מֹשֶׁה רַבֵּנוּ מְעוֹג, וּמִסִּיחֹן הוּא לֹא פָּחַד?

לתלמיד
עמ' 5

הרי רק זמן קצר קודם היתה המלחמה עם סיחון, ושם לא מופיע שמשה פחד מסיחון. מדוע, אם כן, הוא פחד כל כך מאחיו של סיחון – עוג?

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחִי: מִתּוֹךְ תְּשׁוּבָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאוֹתוֹ צִדִּיק – מֹשֶׁה רַבֵּנוּ – אִתּוֹ יוֹדֵעַ מָה הָיָה בְּלִבּוֹ. שָׁפָךְ אָמַר מֹשֶׁה רַבֵּנוּ בְּלִבּוֹ: שְׁמֵא תַעֲמֹד לוֹ לְעוֹג זְכוּת שֶׁל אֲבֵרָהֶם אֲבִינוּ, שֶׁשָּׁמַע לְדִבְרֵי שֶׁל עֵג שֶׁלֹּט בֶּן אַחִי אֲבֵרָהֶם נִשְׁבָּה בְּמִלְחַמַת אֲרַבְּעַת הַמְּלָכִים אֶת הַחֲמִשָּׁה, וְחָשַׁשׁ לָהֶם.

שֶׁכֵּן נֶאֱמַר "וַיֵּבֶא הַפְּלִיט וַיַּגֵּד לְאַבְרָם הָעֵבֶרִי", וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זֶה הַמְּכַנֶּה בְּכַתוּב "הַפְּלִיט" הֵנוּ עוֹג, מִשּׁוּם שֶׁפָּלַט – שֶׁשָּׂרַד – מִדּוֹר הַמַּבּוּל.

פירוש רש"י

מדוע חשובה העובדה שסיחון ועוג היו אחים? האם לא קורה לעיתים שאחד אחד חזק והשני חלש? מסביר לנו רש"י משהו מעניין מאד:

בְּנֵי אַחִיָּה – שָׂבָא מִשְׁמִיחֲזַאי וְעִזָּאֵל שְׁנֵי מְלָאכִים שִׁירְדוּ בְּדוֹר אָנוּשׁ.

הגובה והגודל הענקי של סיחון ועוג, נבע מהעובדה שהם צאצאים של משפחה מיוחדת של ענקים שנולדו ממלאכים. ולכן פיזית, הפחד מהם היה אמור להיות דומה. והעובדה שמשה פחד רק מעוג, זה בגלל הזכות שהוא עזר לאברהם.

מקור 5 בראשית ורבי, פרשת בראשית, עמוד 29

מהו הרקע לאותם מלאכים שירדו לעולם? מספר לנו המדרש סיפור מדהים:

רְאוּ הַמְּלָאכִים שֶׁהָיָה הַקֶּבֶ"ה מְתַעֲצֵב עַל שָׂבָא בְּנֵי אָדָם. מִיָּד עָמְדוּ שְׁנֵי מְלָאכִים לְפָנֵי הַקֶּבֶ"ה שֶׁשָּׁמַם שְׁמִיחֲזַאי וְעִזָּאֵל וְאָמְרוּ לְפָנָיו: רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, הֲלֹא אֲמַרְנוּ לְפָנֶיךָ בְּשַׁעֲהַ שָׂבָאֲתָ עוֹלָמָךְ אֶל תִּבְרָא אָדָם...

לתלמיד
עמ' 5

אמר להם הקב"ה: ועולם מה תהא עליי?

אמרו לו: אנו מסתפקים בו.

אמר להם: גלוי וידוע לפני אלו הייתם בעולמם ויצר הרע שולט בכם כשם ששולט באדם הייתם קשים מהם.

אמרו לו: תן לנו רשות ונדור עם הבריות ותראה איך אנו מקדשים שמך.

אמר להם הקב"ה: כבר נתתי לכם רשות.

מיד ירדו והשליט בהם יצר הרע. כיון שראו בנות האדם שהם יפות תעו אחריהן ולא יכלו לכבש בלצרון. עמדו ונשאו נשים והולידו בנים.

אמר רבי צדוק: מהם נולדו הענקים אשר הולכים בזדון לבם ובגבהן, ומשליחים ידיהם בכל גזל וחקם ושפיכות דמים. שנאמר וישם ראינו את הנפילים וגו'⁷

שנינו: שמחזאי הוליד שני בנים ושמותם - היא והיא, ונשאו נשים והולידו סיחון ועוג.

<< הרבי

ממה פחד משה?

משה לא התיירא מגבורתו הגשמית של עוג (שהרי עוג וסיחון היו אחים, גם בגבורה, ואילו את סיחון כבשו ללא קשיים), אלא היה ירא מהזכות הרוחנית שלו, "שמא תעמוד לו זכות של אברהם אבינו", והיינו, שפעולת עוג שהציל את לוט ובני ביתו מארבעת המלכים חשובה כמו הצלת אברהם⁸, כי לוט הוא משפחתו וקרובו שמחשיבו אברהם כעצמו, שזהו פשוטם של הפסוקים מה שהגיד לאברהם ופעל בהגדתו - "וישמע אברם כי נשבה אחיו וגו'"⁹, שסיכן אברהם את עצמו על זה.

לעוג היתה זכות גדולה - שהוא דיווח לאברהם על נפילת לוט בשביל, ובכך עזר לאברהם להציל אותו. וההצלה של בן אחיו של אברהם, נחשבת כמו הצלת אברהם בעצמו!

הפחד נשאר טמון בלב

ובענין זה יש דיוק בגמרא - הוספת מילה שלכאורה לא נוגעת לענין, אלא, שכל תיבה בתורה היא חלק מהתורה, מלשון הוראה⁹, כך, שגם בזה יש הוראה ולימוד:

לשון הגמרא הוא: "מתשובתו של אותו צדיק אתה יודע מה היה בלבו". ולכאורה: כיון שמשה היה ירא מהזכות של עוג - שזהו ענין עיקרי שנוגע לכללות היציאה של בני ישראל להילחם עם עוג - היה לו לספר זאת לבני ישראל ולומר להם שעוג אינו כמו סיחון, ואולי אי אפשר להלחם עמו, ואיך היה יכול לנצור זאת בלבו?!

9. ראה ספר התולדות אדמ"ר מוהרי"צ ח"ג ריש ע' 194. אנ"ק חל"ב ע' רנח.

7. מד. ב.

8. שמואל-א טז, ז.

כיון שמשה נשלח להיות נשיא בישראל - ידע, שאם יהיה ניכר עליו ענין של מורא (אפילו לא בדיבורו, אלא בפניו בלבד), הרי זה עלול להחליש חס ושלום את כל בני ישראל בענייניהם, וליתן תוקף לצד המנגד.

ולכן, אף שהיה מקום בשכלו, שכל של קדושה, שיש לעוג זכות של הצלת לוט, אברהם (ושרה) - נזהר לנצור זאת בלבו, ובלבד שלא יהיה ניכר מלבו והלאה, כדי שלא להחליש את ישראל, שמזה עצמו יוכל לבוא נצחונו של עוג - אם יהיה ניכר ענין של יראה בפניו, ועל-אחת-כמה- וכמה באמירה בדיבור, שאז ישפיע הדבר על אופן הנהלת המלחמה של בני ישראל, ואופן הנהלת המלחמה של עוג, כשיראה את "האיש הירא ורך הלבב"¹⁰.

וזוהי הדגשת הגמרא "מה היה בלבו" - שאפילו כאשר היה ירא להלחם שמא תעמוד לו זכותו של אברהם (יראה שיש לה מקום בתורה), היה זה רק בלבו, שכן, מצד שני, הרי לא ידע בבירור, ורק חשש שמא תעמוד לו זכותו של אברהם, ולכן היה יכול לשלוט בעצמו (ואף על הספק), שרק בלבו כו'.

וכיון ש"האדם יראה לעינים וה' יראה ללבב"¹¹ - הנה רק הקב"ה ראה "מה היה בלבו", ולכן אמר לו "אל תירא אותו וגו'".

הגמרא מדגישה שפחדו של משה מעוג היה "בלבו" בלבד. למרות שהיה לו חשש מבוסס מהזכות הרוחנית של עוג, משה בחר שלא לחשוף זאת לבני ישראל. כמנהיג, הבין משה שהפגנת פחד או חולשה עלולה להחליש את רוח העם ולחזק את האויב. רק הקב"ה, הרואה ללבב, ידע על פחדו הפנימי של משה, ולכן הרגיע אותו באופן אישי.

10. ראה ברכות ז, ב. וש"נ.
11. אג"ק ח"ב ע"פ. וש"נ.

ג. מנהיג לא מקרין פחד

<< הרבי

וזוהי הוראה לכל נשיא בימיו:

לתלמיד
עמ' 7

אפילו בשעה שרואה שישנם קשיים, ובעצמו אינו מבין כיצד יעמדו בהם, הנה בידעו שאותו הועידה ההשגחה העליונה להיות נשיא ומנהיג, הרי הוא נוצר זאת בלבו, באופן שלא יצא חוץ מלבו, ולא זו בלבד שאסור שתהיה לזה השפעה בהנהגתו במעשה או בדיבור, אלא אפילו בפניו לא צריך להיות ניכר דבר.

הרבי הקודם לא נתן לפחד להשתלט עליו

ובאופן הזה היתה הנהגת הנשיא, בעל השמחה והגאולה:

המאסר היה באותו לילה שבו היתה שעת חירות ביותר, בגלל שהרגו אז את השגריר הרוסי בפולין, ולכן החליטו שצריך להרוג כמה וכמה מאלו שנמצאים במדינתו¹².

ואף-על-פי-כן, היתה כניסתו הראשונה למאסר מתוך החלטה שהנהגתו תהיה בהרחבה (לא רק לאחר שיצא מהמאסר...), בידעו בלבו המצב בעולם, ושאינ להתגרות ברשע כשהשעה משחקת לו¹³ - כיון שהולכים עמו (כלשונו במכתבו¹⁴) "כל מחבבי תורתנו הק', שומרי מצוה, וגם את אשר בשם ישראל יכונה" (שלבנו ער להקב"ה ולתורתו¹⁴), ולכן, אסור שיהיה ניכר ענין של מורא, לא רק במעשה או בדיבור, אלא אפילו במראה פניו.

ואכן הנהגה זו הצליחה, והביאה לידי כך שראו כל עמי הארץ כי הפלה ה' לעשות עמנו, שגם הם הוצרכו להודות כו', ולשחרר אותו שיוכל לנסוע ולחזור למקומו במצב של חירות.

באותו לילה שבו הרגו את השגריר הרוסי בפולין, פרצו אנשי הק"ב לדירתו של הרבי הקודם, ולקחוהו למאסר. הם לקחו אותו לבית המעצר "שפולרקי" שרק שמו עורר פחד באזרחי רוסיה, ושם הכניסו אותו דרך מסדרון שעוצב במיוחד באופן מעורר אימה, שיפיל פחד על העצורים, וכך ישבור אותם מיד בהתחלה.

נקרא כאן מספר קטעים שכתב הרבי הקודם ביומנו, על הרושם שהשאיר עליו המעצר, ועל ההחלטה שהוא לקח על עצמו מיד בהתחלה:

מקור 6 יומן המאסר של הרבי הקודם

לתלמיד
עמ' 7

השומר מוליכני, ומראה באצבעו ללכת ישר בארץ המבוא עד קצהו אל הדלת הפתוחה לרוחה. שמה תפנו אל אחת הכותבות, ותתן לכם גליון שאלות אשר תענו בכתב על כל השאלות האמורות בו.

המבוא הלזה הוא חדר ארץ ביותר על חמשים אמה, רחב כארבעה אמה ובשני צדדיו

14. ראה סה"ש תש"ט ס"ע 323 ואילך. וש"נ.

12. ראה שהש"ר פ"ה, ב (א).

13. יומא יט, סע"א. וש"נ.

פְּתָחִים וְדִלְתוֹתֵיהֶם סְגוּרוֹת, וְעַל כָּל עֶשֶׂר אַמּוֹת דּוֹלֵק בְּתִקְנָה גֵר קָטָן וּבְכָל אֶרֶץ הַחֹדֶר עוֹמְדִים כְּעֶשְׂרָה אוֹ שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי אִישׁ מְזִינִים. כָּל אֶחָד מֵהַשּׁוֹמְרִים הַלֵּל, מְזִינִים בְּכִידוֹן קוֹזָקִי מֵאַחֲרָיו, בְּיָדוֹ הַשְּׂמָאלִית חָרֵב מְלֻטָּשֶׁת, וּבְיָדוֹ הַיְמָנִית קֶנֶה רוֹכָה, וְעוֹמֵד כְּאִבְנֵי שֵׁשׁ כְּפִסִּיל אֶבֶן מְבִלִּי אֲשֶׁר יִזוּז מִמָּקוֹמוֹ, רַק עֵינָיו צוֹפוֹת עַל כָּל צִדָּדָיו.

הַמְּרָאָה הַנּוֹרָא הַמוֹזָר הַלְזָה הֵנָּה בְּהֶכְרֵחַ יִפִּיל אִמָּה עַל אָדָם יִשְׂרָאֵל. בַּחֲשֶׁךְ הָאֵיִם וּבְדוּמִיָּה הַמֵּתָה הַלְזוֹ הַלְכָתִי אֶל קֶצֶה הַמְּבּוֹא, וּבְמוֹחֵי מִתְעוֹרֶרֶת שְׂאֵלָה: אָנָּה הַנְּגִי הוֹלָה, וְלֹאִיזָה צֶרֶךְ הַנְּגִי הוֹלָה. מָה עָלַי לַעֲשׂוֹת וּמָה יִהְיֶה אַחֲרֵית דְּבָרִי זֶה...

בהשגחה פרטית, הרבי הקודם טעה בדרך, ופנה ימינה באחד העיקולים, ושם הוא מצא את עצמו במסדרון רגיל, עם צבעים נעימים וספסלים לשבת. הוא ניצל את ההזדמנות לשבת ולהירגע, לחשוב ולהיערך לבאות.

מֶרְחוֹק אִיזָה צִעָדִים רְאִיתִי סִפְסָל אֶרֶץ. הַלְכָתִי אֶל סִפְסָל זֶה וַיִּשְׁבְּתִי לְנוּחַ מְעַט... בְּשִׁעָה זוֹ עָלַי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לְהַתְבּוֹנֵן בְּמַצְבֵּי הַהוֹנָה, וּלְהַכִּין אֶת עַצְמִי אִיךָ לְהַתְנַהֵּג בְּחֹדֶר הַדִּלְת הַפְּתוּחָה לְרוּחָה לְכָל אֶסִּיר...

דָּם מְלֵהֶרֶר – הַכְּרִיק בְּמוֹחֵי – וּכְאוֹר בְּרֶק זָרַח בְּרַעֲיוֹנֵי: וְהָאֱלֹקִים מָה? מִי עָשָׂה כֹּזָאת? מִי פָעַל כֹּזָאת? הֲלֹא הַכָּל מֵאֵת הָאֱלֹקִים!...

סִדְרָתִי לִי דְבָרִי מַעֲנָה כְּלָלִיִּים. וּבִאֲתִי לִידֵי הַחֲלָטָה גְּמוּרָה לְהִיּוֹת עוֹ וְתִקְיָה, כְּלִי חַת, לְדַבֵּר בְּשִׁפָּה בְּרָה, וְלֹא לְהַתְחַשֵּׁב כְּלָל עִם הַמַּצָּב וְהַסְבִּיכָה אֲשֶׁר יִסּוּבְּבוּנִי. הַחֲלָטָתִי הַתִּקְיָה וְהַמְּחֻלָּטָה הַלְזוֹ נִתְּנָה לִי הַגְּבֵהַת רוּחַ, וְהַרְגֵּשׁ יְחוּס עַצְמִי. וְכֵן בְּשִׁעָה יִשְׁבְּתִי כִּיּוֹשֵׁב בִּגֵּן, אוֹ מְטִיל לְרוּחַ הַיּוֹם. כִּי אוֹר זָרִיחַת הַשֶּׁמֶשׁ הָאִירָה אֶת פְּנֵי הַכְּתָל הַלְכָן אֲשֶׁר לְמוֹלִי...

מָה רָכָה הִיא הָאֲמוּנָה הַפְּנִימִית, הָאֲמוּנָה הַתְּמִימָה הַבָּאָה בִּירֶשָׁה לְכָל יִשְׂרָאֵל מֵאַבּוֹתֵינוּ אֲבוֹת עוֹלָם. וּמָה גְּדוֹל הוּא כּוֹחוֹ שֶׁל הַבְּטָחוֹן הַגָּמוּר. הֵם לֹא רַק יִסּוּדֵי הַדָּת, דָּת קְדוֹשָׁנָה, כִּי אִם גַּם יִסּוּדֵי חַיִּים, הַחַיִּים הַרְגִּילִים, הַחַיִּים הַגְּשָׁמִיִּים שֶׁל כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל.

ואכן, במהלך כל תקופת המאסר, נהג הרבי הקודם בצורה תקיפה ובגאווה יהודית. הוא שידר בפני חוקרי הקג"ב שהוא לא מתפעל מהם, והוא ימשיך בשלו, ואכן, הוא ניצח, והם נאלצו לשחרר אותו. הוא נהג כך משום שידע הוא מייצג את כל היהדות ברוסיה הסובייטית. ובאם הוא יראה פחד, זה מיד יחלחל לעם ישראל במדינה כולה.

<< הרבי

כשלוֹן זה לא אופציה

וזהו גם הנקודה שאודותה דיבר בעל השמחה כמה פעמים, שכאשר יוצאים למלא שליחותו של הקב"ה בענין של תורה ומצוות - שזהו תוכן כל חיי ימי ישראל, שהם "שלוחי דרחמנא"¹³ - שליח של הקב"ה בעולם כדי לעשותו טוב ויפה נעלה ומזוכך ומקודש יותר מאשר ברגע שלפני זה - אין להעלות על הדעת את המחשבה שמא לא יצליחו חס ושלום, ועל-אחת-כמה-וכמה שאסור להניח שמחשבה כזו תפעל על אופן ההליכה למילוי השליחות.

וכידוע הדוגמא שהביא רבינו נשיאנו לענין זה, שרואים בהנהגת העולם שכאשר אנשי צבא יוצאים לחזית, הנה כבר בעת הליכתם אל החזית, עוד קודם התחלת הקרב, קודם שהתחילה המלחמה, מנגנים כבר "מֶאֱרֵשׁ" (שיר לכת) של נצחון¹⁴.

וטעם הדבר - לפי שהנהגה זו נכללת בתכסיסי המלחמה: כשם שבשביל הניצחון יש צורך בכלי זיין, רובה, תותח וכיוצא בזה, כמו כן יש צורך בהחלטה ומצב רוח של ניצחון ודאי ללא כל ספק, שעל ידי זה נעשה הניצחון במהירות ובקלות יותר.

מקור 7 ספר השיחות תש"ה (בלה"ק), עמוד נ"ז

הוד כבוד קדשת אדמו"ר הרב הקדוש הצמח צדק, פשפוקר את החילים היהודיים בקרנשטט - נמל בעיר הבירה פטרבורג שפרוסיה, אמר לו אחד החילים, שמלחמה לא מנצחים בדמעות, אלא בשיר לכת (מארש).

אמר על כך הצמח צדק: "זהו חיל! חיל יודע רק זאת, ויותר אין הוא יודע. עליו לצית לגנרל, הגנרל מצוה ללכת - והחיל הולך, אפילו במקום סכנה, והוא הולך עם מארש ולא בדמעות.

מאז, 'כיכבה' האימרה הזאת פעמים רבות בחסידות חב"ד. האדמו"רים הדגישו תמיד את השמחה והביטחון, משום שרק איתם אפשר לנצח.

<< הרבי

וזוהי ההוראה שלמדים מסיום הפרשה, שבאה לידי פועל באופן הנהגת רבינו נשיאנו, בתור לימוד והוראה לכל אחד ואחד (כלשונו במכתבו: "כל אשר בשם ישראל יכונה") - שאם רק מתנהגים כמו שידועים בוודאות, במאה אחוז, שימלאו את שליחותו של הקב"ה, ומדברים בכל התוקף והוודאות, ועד שגם במראה פניו ניכר שהולך כאן זה שכבר ניצח במלחמה, אזי ישנה ברכתו של הקב"ה: "אל תירא אותו", שגם מתוך פנימיות הלב תיעלם היראה, וילך בשמחה ובטוב לבב למלא את שליחותו של הקב"ה, לעשות צדקה וחסד.

הרבי מלמד שבעת יציאה למשימה, יש לגשת אליה בביטחון מלא ובאמונה בהצלחה, ללא מקום לספקות או פחדים. הוא משווה זאת לחיילים היוצאים לקרב ושרים שיר ניצחון עוד לפני תחילת המערכה, כחלק מאסטרטגיית הלחימה. גישה זו של אמונה וביטחון מוחלט בהצלחה מסייעת להשגת המטרה ביתר קלות ומהירות. הרבי מדגיש שכאשר אדם ניגש למשימה רוחנית בביטחון מלא, הן בדיבור והן במראה פניו, הקב"ה מברכו ומסיר ממנו את הפחד, ומאפשר לו למלא את שליחותו בשמחה ובטוב לבב.

משיחת יום ב', פרשת בלק, י"ב תמוז, ה'תשכ"ה
תורת מנחם חלק מ"ד, עמוד 81 ואילך
הנחה בלתי מוגה

נקודות לסיכום

- בלק היה חשוף למידע חסוי, שמדינת מואב שילמה מיסים לסיחון ועוג, בכדי לשמור על גבולות המדינה, ועכשיו שהם נפלו, המדינה היא חסרת הגנה.
- בלק, במהלך של איבוד עשתונות, גילה זאת לעם, והכניס אותם לפאניקה.

- משה רבינו, לעומת זאת, כשפחד מהאויב, הוא שמר זאת בליבו, ולא גילה לאיש.
- עוג וסיחון היו צאצאים של מלאכים, ומכאן נבעה הגבורה והענקיות יוצאת הדופן שלהם.
- משה שלא פחד מסיחון דווקא כן פחד מעוג. זאת משום שהוא חשש מהזכות הרוחנית שהיתה לו לעוג, שהציל מהשבי את לוט – אחיינו של אברהם אבינו. וזה נחשב כמו שהציל את אברהם עצמו.
- בשונה מבלק, משה התיירא רק בליבו, ולא החצין את היראה, משום שהוא ידע, שבאם יהיה ניכר עליו פחד, זה עלול להחליש חס ושלום את בני ישראל.
- ההוראה לכל מנהיג: גם כשישנם קשיים גדולים, שאתה לא יודע איך תתגבר עליהם, שדר עוצמה ובטחון.
- כך נהג הרבי הקודם, כשנלקח למאסר על ידי שוטרי הקג"ב. הוא לא הראה שום סימני פחד, והתנהג בזקיפות קומה. משום שידע, שהקרנת חלישות מצידו, תחליש את העם היהודי ברוסיה כולה.
- כמו חיילים שיוצאים לקרב מתוך שיר לכת של ניצחון. רק כך מנצחים מלחמה.

ציצה לדרך

בעת משבר ואתגרים, הכנס את עצמך למצב רוח של שמחה ובטחון, ושדר עוצמה וודאות בניצחון, זה יעזור לך לגבור על הקשיים.